

Pavyzdžiui, Erikas Kleptonas (Eric Clapton). Kai pirmąsyk jį pamačiau, pagalvojau: „Jis – joks menininkas, jis – muzikantas.“ Jis buvo toks drovus, jog Džono Meijolo (John Mayall) grupėje grodavo atsukęs publikai nugarą. Bet kai ėmė bręsti, pastebėjau, jog jis vis dėlto yra menininkas. Jo tėvas – dingęs, jis turėjo seserį, kuri iš tikrųjų buvo jo motina, ir močiutę, kuri, kaip jis manė, yra jo mama. Menininkų vaikystė visada skaudi, visi jie stokoja šilto ir artimo bendravimo. Tad juos gena desperatiškas noras pasiekti sėkmę, gauti meilės ir dėmesio. Visi kiti galiausiai atkrenta. Todėl aš ir sakau: būti žvaigžde yra *absoliučiai klaiku*. Taip, smagu sėdėti prie geriausio stalelio restorane, tačiau vakarieniaujant prie tavęs kas trisdešimt sekundžių prieina žmonės. Tai – košmaras. Vis dėlto turėdamos galimybę taikstyti su tokiais dalykais, žvaigždės būna nepaprastai laimingos. Taip jau yra.

– Su naujais pažįstamais jie būna absoliučiai žavūs, – tęsia Napjė-Belas. – Tačiau yra ir tamsioji pusė. Išsiurbę iš tavęs viską, ką norėjo, jie nebemato, kaip toliau tave išnaudoti ir paprasčiausiai išmeta tave iš savo gyvenimo. Aš pats buvau išspjautas, bet man tai buvo nė motais. Aš suprantu tuos žmones ir žinau, kodėl jie virsta erkėmis. Nėra jokio reikalo erzintis ar pykti, jei kokia nors žvaigždė su tavim pasielgė įžeidžiamai ar negailestingai. Jie tiesiog tokie yra. Tai tam tikros psichologinės traumos, kurių turi kiekvienas iš jų. Galvą guldaui, jei žvilgteltumėt į jų vaikystę, jų ten būtinai aptiktumėt. Kas dar gali taip desperatiškai skatinti aplodismentų ir liaupsių troškimą? Taip desperatiškai, jog renkiesi sumautą gyvenimą, kurio niekad negalėsi pavadinti savo gyvenimu? Joks normalus žmogus niekada nenorėtų būti žvaigžde. Už jokių pinigų.

– Fredis Merkuris padarė svarbiausią iš visų dalykų, – prieštarauja gydytojas Holstriomas. – Jis mirė jaunas. Nespėjęs išstorėti, išplerti, tapti tik sau svarbiu senu pirdžiumi. Jo gyvenimas nutrūko pačiame žydėjime – toks jis liko amžiams. Ne pats blogiausias būdas išeiti.

Ši pasakojimas yra apie jį.

1

Live Aid

Dalyvaudami šiame koncerte mes darome kažką pozityvaus – kad žmonės atkreiptų dėmesį, įsiklausytų ir, viliamės, paaukotų. Į tai, kad kiti badauja, reikėtų žiūrėti kaip į bendrą visų žmonių problemą. Kartais aš iš tiesų jaučiuosi negalįs niekuo padėti. Bet šįkart tai yra vienas iš tų momentų, kai kažkuo galiu prisidėti ir aš.

Fredis Merkuris (Freddie Mercury)

Pati tinkamiausia scena Fredžiui Merkuriui, – visas pasaulis.

Bobas Geldofas (Bob Geldof)

Būta laikų, kai politikai buvo neprilygstami gražbyliai. Bet iškalbos menas šiame amžiuje beviltiškai sunyko. Rokenrolas yra bene vienintelė iš visų dar gyvuojančių neįtikėtinų profesijų, kuria užsiimantis asmuo ar grupė gali savo rankose laikyti ištisą auditoriją, savo balsu valdyti tūkstantinę minią. Kino filmų aktoriai to negali. Televizijos žvaigždės juo labiau. Galbūt todėl mūsų laikais roko superžvaigždė yra bene paskutinysis publikos dėmesį gyvai valdantis asmuo. Tą aš supratau *Live Aid* paramos koncerte, kartu su *The Who* boso gitaristu Džonu Entwistlu (John Entwistle) ir jo drauge Maks (Max) stovėdama Vemblio stadiono užkulisiuose. Stebėjome Fredžio pasirodymą alinančioje kaitroje priešais aštuoniasdešimt tūkstančių žmonių ir priešais... kas dabar tiksliai suskaičiuos, priešais kiek milijonų televizijos žiūrovų? Vėliau buvo svaidomasi įvairiais skaičiais – nuo „keturių šimtų milijonų palydovinės televizijos žiūrovų maždaug penkiasdešimtyje

pasaulio valstybių“ iki „1,9 milijardo visame pasaulyje“. Jis atrodė kaip visada nerūpestingas, sąmojingas, gyvas, įžūlus ir seksualus. Mes jį stebėjome atvipsiais žandikauliais. Kurtinantis minios staugimas užgožė bet kokį mėginimą tarti keltą žodžių. Fredžiui tai negalėjo nerūpėti. Publiką pakerėjusi jo primityvi jėga buvo tokia galinga, jog ją beveik galėjai užuosti tvyrančia ore. Užkulisiuose didžiausios roko legendos akimirksnį apmirė matydamos, kaip jų konkurentas *nuneša* visą koncertą. Fredis žinojo, ką daro – tai tiesa. Tas aštuoniolika minučių pasaulį valdė neįtikėtinas karalius ir karalienė *Queen*.

Dažniausiai sėkmė mus aplanko nelauktai. Bobas Geldofas sykį važiuodamas taksi skrebeno savo dienoraštį – ir jam pasisekė. Tai buvo 1984-ųjų lapkritis. Iš smegenų gilumos, iš, kaip vėliau jis pats įvardijo, „besigrumiančių minčių mūšio lauko“ iškilo rudimentiniai fragmentai eilučių, kurios netrukus išsiūbuos visą pasaulį. Tai nutiko netrukus po to, kai *BBC News* kanalu jis pamatė šturpų Maiklo Bjuerko (Michael Buerck) reportažą iš bado nualintos Etiopijos. Pakraupusį nuo vaizdo medžiagos su joje užfiksuotomis biblinėmis kančiomis Geldofą ištiko šokas ir apėmė bejėgiškumas, tačiau kažkas jo viduje kuždėjo, jog jis privalo išitraukti. Koku būdu, dar nenučiuokė. Jis galėjo imtis tik to, ką mokėjo geriausiai: sėsti ir parašyti hitą, pajamas už kurį galėjo atiduoti organizacijai *Oxfam*. Pankroką grojanti jo grupė *The Boomtown Rats* iš Airijos tuo metu išgyveno nuosmukį – geriausiųjų dešimtuose jų dainų nebuvo nuo pat 1980 m. Jų zenitas, pirmoje vietoje pabuvojusi daina „Aš nemėgstu pirmadienių“ („I Don't Like Mondays“), patirtas 1979-aisiais, jau buvo tapęs praeitimi. Jis žinojo, jog muzikos gerbėjai užplūs parduotuves ieškodami labdaros singlo, kurį sukūrė gana žymus atlikėjas, ir ypač vykstant kalėdinių singlų prekybai. Tereikėjo surasti tokio įrašo idėjai prijauciančią žvaigždę. Būtų nepalyginamai geriau, jei jam pavyktų vienintelei dainai prisivilioti ištisą jų galaktiką.

Bobas šnektelėjo su Midžu Juru (Midge Ure). Jo grupė *Ultravox* tą savaitę turėjo pasirodyti *Channel 4* kanalo pramoginėje roko ir popso laidoje *The Tube*, kurią kūrė tuometinė Geldofo mergina (netrukus tapsianti jo žmona), šviesaus atminimo Pola Jeits (Paula Yates). Midžas sutiko Geldofo eilėms parašyti muziką ir sukurti dainos aranžuotę. Po to Bobas

pakalbino Stingą (Sting), *Duran Duran* dainininką Saimoną Le Boną (Simon Le Bon) ir Martiną Kempą (Martin Kemp) iš *Spandau Ballet*. Laikui bėgant, galaktinis jo sąrašas vis ilgėjo – jame tarp daugelio kitų atsidūrė ir Boi Džordžas (Boy George), *Frankie Goes to Hollywood*, Polas Veleris (Paul Weller) iš *The Style Council*, Džordžas Maiklas su Endriumi Ridželėjumi (Andrew Ridgeley) iš *Wham!*, taip pat Polas Jangas (Paul Young). Mielai sutiko ir Frensis Rosis (Francis Rossi), ir Rikas Parfitas (Rick Parfitt) iš *Status Quo*. Prie plejados prisijungė Filas Kolinsas (Phil Collins), *Bananarama*. Deividas Bouvis ir Polas Makartnis (Paul McCartney), kurie buvo užsiėmę kitais reikalais, prisijungė vėliau: jie buvo nusiųsti pas Geldofą įdainuoti savo partijas į jau įrašytą singlą. Seras Piteris Bleikas (Peter Blake), pasaulyje išgarsėjęs savo ikoniniu *The Beatles* albumo „Sgt Pepper's Lonely Hearts Club“ viršelio apipavidalinimu, buvo užverbuotas sukurti įmautę plokštelei. Taip gimė labdaros supergrupė *Band Aid* – paradoksalu, tačiau lygiai tokiu pat pavadinimu egzistuoja ir garsus pleistro prekės ženklas *Band-Aid*. Šįkart tai reiškė grupę, kuri *pagelbės* pasauliui.

Daina „Do They Know It's Christmas?“ („Ar jie žino, kad jau Kalėdos?“) nemokamai buvo įrašyta 1984 m. lapkričio 25 dieną Trevoro Horno (Trevor Horn) studijoje *Sarm West Studios* Noting Hile, vakarinėje Londono dalyje, o išleista vos per keturias dienas.

Tą savaitę į pirmą poziciją pakilo gražuolis škotų dainininkas Džimas Daimondas (Jim Diamond) ir jo didinga nesenstanti baladė „I Should Have Known Better“ („Turėjau žinoti geriau“). Nors Džimo grupė *PhD* 1982-aisiais išleido hitu tapusią dainą „I Won't Let You Down“ („Nenuvilsiu“), nė viena jo kaip solo dainininko daina hitu dar nebuvo tapusi. Muzikos verslo pasaulis buvo tiesiog priblokštas, kai kilniaširdis Džimas interviu papasakojo apie savo sėkmę labiausiai perkamų dainų sąrašuose.

– Man nepaprastai malonu, jog mano daina tapo pirmaujančia, – kalbėjo jis. – Tačiau noriu, kad kitą savaitę žmonės mano dainos nebepirktų. Noriu, kad vietoj jos pirktų *Band Aid*.

– Negalėjau tuo patikėti, – prisimena Geldofas. – Aš puikiai įsivaizduoju, ką reiškė tai pasakyti dainininkui, kurio jokia daina iki tol nebuvo tapusi pirmąja dešimtuose. Jam teko savo pirmąjį hitą paaukoti kitų labui. Tai buvo nuoširdus ir nesavanaudiškas.

Kitą savaitę Jungtinės Karalystės daina „Do They Know It's Christmas?“ šovė tiesiai į populiariausių dainų sąrašo viršūnę. Jos kopijų buvo parduota daugiau nei visų kitų tos savaitės sąrašo dainų kartu sudėjus – daina tapo perkamiausia Didžiojoje Britanijoje nuo pat 1952-ųjų, kai tokius sąrašus pradėta sudarinėti. Vien per pirmąją savaitę buvo parduota milijonas dainos kopijų. Pirmojoje vietoje rekordinis kūrinys išsilaikė penketą savaitę – iš viso buvo parduota daugiau kaip 3,5 mln. jo kopijų. Daina netrukus tapo labiausiai perkamu singlu Jungtinės Karalystės istorijoje ir nutraukė devynerius metus trukusią *Queen* „ba-roko“ šedevro „Bohemian Rhapsody“ („Bohemijos rapsodija“) hegemoniją. „Do They Know It's Christmas?“ aplenkė tik 1997 m. Eltono Džono (Elton John) dvigubas labdaros singlas *Candle In the Wind / Something About the Way You Look Tonight* (*Žvakė vėjyje / Šis tas apie tai, kaip tu atrodei šįvakar*), pakartotinai išleistas velionės Velso princesės atminimui.

– *Queen*, žinoma, buvo nusivylę, jog jų niekas nepakvietė į „Do They Know It's Christmas?“ įrašų sesiją, – pripažįsta Spaikas Ednis (Spice Edney), koncertinių turų muzikantas, gastroliavęs su *Queen* kaip penktasis grupės narys – skambinęs klavišiniais, dainavęs ir akomponavęs ritmo gitara. Jis išgarsėjo muzikuodamas su *The Boomtown Rats* ir su daugybe kitų garsių atlikėjų.

– Aš tuomet kaip tik koncertavau *Rats* gastrolėse su Geldofu, ir apie tai užsiminiau Bobui. Ir tik tada jis man papasakojo rezgęs planus surengti šou projektą, į kurį būtinai pakviesias ir *Queen*. Pamenu, tada galvojau: „Po paraliais. Jis kuoktelėjo. Jis to niekada nesulauks.“

Muzikos verslo reakcija į tai, ką pasiekė Geldofas, netrukus įgavo naują pavidalą. Įkandin britų sekė amerikiečiai – JAV atlikėjų supergrupė *USA for Africa* ir jų daina „We Are The World“ („O mes – pasaulis“). Ją parašė Maiklas Džeksonas (Michael Jackson) ir Lainelas Ričis (Lionel Richie), prodiusavo Kvinsis Džonsas (Quincy Jones) ir Maiklas Omartianas (Michael Omartian), o į įrašų sesiją susirinko legendiniai pasaulio atlikėjai. Daina buvo įrašyta Holivude, studijoje *A & M Studios*, 1985 m. sausį – ją sudainavo visas žvaigždynas: Diana Ros (Diana Ross), Briusas Springstinas (Bruce Springsteen), Smokis Robinsonas (Smokey Robinson), Sindė Loper (Cindy Lauper), Bilis Džoelis (Billy Joel), Dionė Vorvik (Dionne Warwick), Vilis Nelsonas (Willie Nelson) ir Hiujis Luisas (Huey Lewis).

Iš viso – daugiau kaip keturiasdešimt penki geriausi JAV atlikėjai. Dar penkiasdešimt liko už borto. Kai pasirinktieji atvyko į studiją, jie ant durų išvydo lentelę su užrašu „Su savo ego susitvarkyti prašytume šiapus durų“. Visi jie akis į akį susitiko ir su šmaikščiai nusiteikusiu Stiviu Vonderiu (Stevie Wonder), įspėjusiu visus: jei daina nepatiks iš pirmo sykio ar „neves“, jis pats asmeniškai kartu su kitu neregium atlikėju Rėjumi Čarlzu (Ray Charles) visus išvežios į namus. Buvo parduota daugiau kaip dvidešimt milijonų šio įrašo kopijų – kūrinys tapo sparčiausiai perkamu pop singlu Amerikos istorijoje.

Kad Geldof'o paramos kampanija buvo sėkminga ir kad jis jau brandina planus sukurti visų laikų ambicingiausią rokenrolo projektą, paaiškėjo tuomet, kai *Queen* baigė įrašinėti savo naują albumą „The Works“. Kadangi įrašinėjant singlą *Queen* jautėsi ignoruojami, jie nesitikėjo, jog bus kviečiami į koncertinį projektą. Dabar tai skamba ironiškai. Nepaisant penkiolika metų trukusios karjeros, solidaus neprilygstamų albumų, singlų ir vaizdo klipų bagažo, daugiamilijoninių honorarų ir unikalaus muzikalumo, dėl kurio *Queen* repertuare vietos atsirado roko, pop, operos, rokabilio, disko, fank ir folklorinei muzikai, nepaisant visų susišluotų muzikinių apdovanojimų – *Queen* žvaigždė leidosi. Ilgą laiką – nuo 1984-ųjų rugpjūčio iki 1985-ųjų gegužės – grupė, populiarindama naująjį albumą „The Works“, koncertavo užsienyje. Šio turnė metu, 1985-ųjų sausį, jie dalyvavo festivalyje *Rock in Rio*, kur gyvai grojo trims šimtams dvidešimt penkiems tūkstančiams klausytojų. Tačiau koncertinio turo metu apniko problemos. Pasigirdo kalbų, jog *Queen* ketina išsiskirstyti.

– Jie aiškiai dreifavo pasroviui, – patvirtina Spaikas Ednis. – O laikai buvo pasikeitę, brėško naujo muzikinio žanro era. Tai buvo naujosios romantiškos muzikos stilius, *Spandau Ballet* ir *Duran Duran*. Sėkme ar nesėkme niekas nesikliauja – dėl jų niekas negali būti tikras. Tačiau *Queen* reikalai jau kurį laiką klostėsi kažkaip kreivokai – ypač Amerikoje. Santykiai su jų reikalus JAV tvarkančia leidybine kompanija pašlijo. Tai pakirto jų pasitikėjimą savimi. Galbūt jie ir tarpusavyje truputį susiburbuliavo. Kam nepasitaiko?

– O kas čia tokio – žmonės juk pykstasi, – nesistebi artimas jų bičiulis, klavišinių maestro, buvęs *Strawb* ir *Yes* narys Rikas Veikmanas (Rick Wakeman). – Grupių nariai ginčijasi. Ir tai visai suprantama: kokiame dar